ISSN 1338-8606

PRINÁŠAME SPRÁVY Z OBCE, ZAUJÍMAVÉ INFORMÁCIE, PÚTAVÉ ČÍTANIE, OSOBNOSTI OBCE, ŽIVOTNÉ PRÍBEHY, RADY...

Ľupčianske zvesti

www.slovenskalupca.sk 24. ročník

OBECNÉ NOVINY OBYVATEĽOV, RODÁKOV A PRIATEĽOV OBCE SLOVENSKÁ ĽUPČA číslo 1 | január – máj 2022

OBEC A SPOLOČNOSŤ 6
Kto zaplatí vodné a kto aj stočné?

ZO ŽIVOTA OBYVATEĽOV 7
Prvý krok k budovaniu turizmu sa vydaril

ŽIVOT A KULTÚRA 9
Postavili nelegálnu cestu a nadobro zničili Mackov bok

ŠPORT A ZÁBAVA 15
Storočnica ľupčianskeho futbalu

Zábery „Šľachtičnej“, za ktorými sa naozaj oplatí precestovať aj 600 km

SLOVENSKÁ ĽUPČA – O tom, že hrad Ľupča ponúka nadšencom pre objektív neuveriteľné scenérie, niet pochýb. Avšak málokto vie, že za jednou a tou istou fotografickou scénou už pár rokov pravidelne prichádzajú do obce Slovenská Ľupča zahraniční fotografi. Lahôdkou, ako sami tvrdia, je parný rušeň, zvaný Šľachtičná. Svoje diela nám zaslal Andreas Schweizer z rakúskeho Linzu.

Jedna z fotografií vznikla 8. februára 2020, druhá je z rovnakého obdobia tohto roku. Spolu s právnikom Alexandrom Loidlom z Viedne sa okrem iného venujú fotografii technických železničných skvostov a tohto roku prišli s ďalšími dvomi rakúskymi fotografmi, aby zachytili nádheru zrenovovaného stroja. Rušeň je výnimočný aj tým, že „účinkoval“ v americkom akčnom filme Peacemaker (Mierotvorca), v ktorom hrali herecké hviezdy George Clooney a Nicole Kidman. Filmové scény boli v roku 1997 naozaj natočené na Slovensku v Kremnických vrchoch a Bratislave. Okrem tzv. Šľachtičnej, povojnovej parnej lokomotívy 475.196 z roku 1950, si „zahral“ aj motorový rušeň T 679.1312 Sergej. Pri natáčaní filmu bol na severnej strane železničnej odbočky Dolná Štubňa vybudovaný „koľajový chvostík“. Bola tu natočená scéna nehody, pri čom bolo použitých ešte viacero sekvencií natočených na tratiach Hronská Dúbrava, Čremošné a pod.

Statný kolos

Lokomotíva Šľachtičná, na ktorú fotografi pri Slovenskej Ľupči čakajú často dlhé desiatky minút, pochádza z rekonštrukčných dielní vrútockých nadšencov, ktorí z vlastnej vôle prispievajú k zveľaďovaniu historickej železničnej zbierky Slovenska. Ich expozíciu v areáli Rušňového depa vo Vrútkach tvorí historická signalizačná a zabezpečovacia technika, no najmä desiatky historických železničných vozidiel, ktorých väčšina patrí do zbierok Železničného múzea SR. O údržbu a prevádzku parných, dieselových a elektrických rušňov, ako aj vozňov, sa stará Spolok Výhrevne Vrútky, ktorý funguje už vyše tridsať rokov. Jeho najsilnejšie jadro tvorí asi osem ľudí. Šľachtičná, za fotografiou ktorej sa oplatí cestovať aj 600 km, ako to urobil aj autor našich fotografií, je konštrukčne i výtvarne veľmi vydarený stroj. Reprezentuje rušňový rad na univerzálne použitie aj na tratiach s ľahším zvrškom. Rušne radu 475.1 patrili medzi najobľúbenejšie parné rušne českých i slovenských rušňovodičov. A práve rušeň číslo 475.196 z roku 1950 patril k vrcholom československej školy parných rušňov a je jedným z posledných štyroch prevádzkyschopných lokomotív. Kvalitu tohto typu ocenili nielen na európskych železniciach, ale aj v Kórejskej ľudovodemokratickej republike a Číne. Pre zaujímavosť ešte uvedieme, že výrobcom rušňa bola Škoda Plzeň a k technickým parametrom tohto statného kolosu ešte pridáme, že jeho výkon je 1 480 kW, čo je viac ako 2 000 koní. Rušeň má dĺžku 24,7 metrov, jeho pohotovostná hmotnosť je 168,6 ton a dokáže vyvinúť rýchlosť 100 km/h.

Text (ela)

Foto: Andreas Schweizer

Po niekoľkých desaťročiach sa konečne dočkáme obnovy námestia

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Dlho pripravovaná a plánovaná rekonštrukcia verejných priestorov Námestia SNP, Dolnej ulice a novej oddychovej zóny Za nožiarňou je už len krok od realizácie. Stane sa to v rámci realizácie projektov budovania prvkov zelenej infraštruktúry. Preto vám chceme pripomenúť pár detailov, faktov a aktuálnych informácií.

Verejné priestory, ktoré sú predmetom rekonštrukcie, sú koncipované podľa súčasných trendov zelených riešení pri zachovaní historickej hodnoty miesta. Bohato členený priestor ponúkne všetkým vekovým skupinám obyvateľov Slovenskej Ľupče priestor na odpočinok a zábavu. Novovzniknuté plochy budú slúžiť nielen na rekreačné účely, ale aj na kultúrne využitie.

Dominanty sa nemenia

Súčasný stav chodníkov, zelene a parkov je nevyhovujúci. Rekonštrukcia je preto zameraná hlavne na výmenu chodníkov, vybudovanie vjazdov do domov, osadenie nových lavičiek, obstaranie nových odpadkových košov, úpravu zelene, doplnenie novej zelene rôznych druhov; pribudnú i nové detské ihriská a spevnené parkovacie plochy. Celkovo sa hlavné dominanty námestia nemenia, ba práve naopak. Pribudnú nové výtvarné diela zakomponované do architektúry, ktoré sa obec snaží získať od miestnych umelcov. Kvôli spresneniu ich finálnej podoby prebiehajú na obecnom úrade stretnutia s riešiteľmi. Tu boli do pracovnej skupiny pozvaní domáci umelci.

Víťazné ponuky

Tým, že projekt prešiel v posledných rokoch generálnou obmenou, prišlo verejné obstarávanie na výber zhotoviteľa stavby na rad až na jar tohto roku. Komisia vyhodnotila predložené ponuky. Víťaznú, najvýhodnejšiu ponuku vo výške 780 000 EUR za realizáciu prvej etapy rekonštrukcie Námestia SNP a priestorov pri Lichardovej ulici predložila firma Metrostav Slovakia, a. s. z Bratislavy. Druhú etapu, ktorá rieši Dolnú ulicu, víťaznou ponukou vo výške 684 118,84 EUR vo verejnej súťaži získala firma PEMAX PLUS, spol. s r.o. Banská Bystrica, rovnako ako aj tretiu etapu - oddychovú zónu na ulici Za nožiarňou, a to víťaznou ponukou vo výške 225 697,86 EUR. Následne v mesiaci marec podpísal starosta obce s víťazmi verejného obstarávania zmluvy. Tie nadobudnú účinnosť po ukončení kontroly verejného obstarávania, ktorá v súčasnosti prebieha na ministerstve. To znamená, že až po ukončení kontrol bude možné presne stanoviť termín začatia prác. Dĺžku priebehu kontroly na ministerstve už obec ovplyvniť nedokáže, preto neostáva nič iné, ako počkať na jej ukončenie, a až následne zahájiť realizáciu projektov. O presnom termíne začatia prác, podrobnom postupe výstavby alebo prípadných obmedzeniach, ktoré sa môžu vyskytnúť v priebehu stavebných prác, budeme informovať v najbližšom, mimoriadnom čísle Ľupčianskych zvestí. Dovtedy sa budú môcť občania zoznámiť s projektom na grafickom vyobrazení, ktoré bude inštalované na dvore obecného úradu.

Text Emil Križo, Roland Lamper
Foto (rl)

Žiaci dostali nové učebne

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Obec v spolupráci so Základnou školou Sama Cambela uspela so žiadosťou o nenávratný finančný príspevok. Ide o takmer 122 400 EUR, pričom škola dostala prostriedky z fondu Európskej únie vo výške viac ako 109 500 EUR.

„Cieľom bolo vybaviť učebne moderným zariadením na výučbu informatiky, chémie alebo fyziky, ale aj zariadiť dielne na nácvik zručností našich žiakov“, hovorí starosta obce Roland Lamper a dodáva: „Je skutočne úžasné, aké možnosti prináša dnešná doba technológií. Teším sa, že naši žiaci budú môcť pri svojom vzdelávaní využívať modernejšie pomôcky.“ Riaditeľ školy René Kováčik spresnil, že ide o tri učebne: „IKT má vynovenú techniku. Žiaci majú k dispozícii 22 notebookov, interaktívny dátový projektor, 3D tlačiareň, a to všetko vrátane softvérov; ďalej sú to stoly, stoličky a komplexné vybavenie učebne ako takej.“ Podľa jeho slov v učebni biochémie z projektu kompletne inštalovali laboratórne stoly, interaktívny dátový projektor, ale aj počítač. Do vybavenia toho pribudlo veľmi veľa, a to od skúmaviek cez kahany až po mikroskopy. „Máme dokonca kompletné vybavenie, určené na nácvik umelého dýchania, a to aj s počítačom, ktorý ukazuje srdcový a dýchací rytmus a správnosť zákroku.“ V odbornej technickej učebni pribudli stoly na kovovýrobu a drevovýrobu, rovnako ako aj učiteľské zázemie a všetky možné pomôcky: zveráky, nákovy, ale aj skrutkovače, kladivá a rôzny potrebný materiál.

Erika Lamperová
Foto (rl)

Všeobecná snaha o komunitný život v obci

SLOVENSKÁ ĽUPČA – Aj tentoraz bola téma prerozdeľovania financií spolkom, združeniam či iným dobrovoľným subjektom v našej obci, ktoré požiadali o finančný príspevok, viac ako vecná. Poslanci sa tak v rámci dotačného systému dohodli na čo najvyššom prerozdelení vyčleneného objemu finančných prostriedkov medzi dobrovoľnícke subjekty, ktoré vykonávajú svoju činnosť smerom k obyvateľom Slovenskej Ľupče.

Na porovnanie uvedieme, že kým v uplynulom roku poslanci prerozdelili subjektom 34 000 EUR, na rok 2022 rozdeľovali až 50-tisícovú sumu. Tento balíček v rámci platného VZN o dotáciách z rozpočtu obce obsahuje aj čiastku 15 % z vyčlenených prostriedkov žiadateľom, ktorí sa aj v priebehu roka obracajú na starostu. Téma finančnej podpory bola poslancami opätovne vnímaná ako všeobecná snaha o zmiernenie dopadu opatrení z uplynulých období na spoločenský a komunitný život v obci. Uvedieme, že išlo o 16 žiadostí o poskytnutie dotácii na rok 2022, ktoré boli prerokované vo finančnej komisii. Dve žiadosti nesplnili podmienky. Sumy, ktoré boli rozdelené na podporu miestnych spolkov, združení a klubov, sú uvedené v tabuľke.

(ela)

Prehľad dotácii na rok 2022, poskytnutých z rozpočtu obce Slovenská Ľupča

Žiadateľ	Účel žiadosti	Schválené na rok 2021	Požadované žiadateľom na rok 2022	Predpokladané náklady na fungovanie subjektu/na akciu	Suma schválená na rok 2022
ZO Slovenského zväzu včelárov	Celoročná činnosť – prednášky, materiál na ošetrenie včelstiev, medové raňajky 2x	1000,-	1 300,-	1 500,-	**1 300,-**
Pro Lipche	Celoročná činnosť - vzdelávacie a tvorivé aktivity, hračky, hudobné nástroje, podujatia	1200,-	1 000,-	1 000,-	**1 000,-**
Združenie rodičov pri ZŠ	Uskutočnenie kultúrno- spoločenských aktivít a exkurzií	300,-	500,-	500,-	**500,-**
Dratvárik - OZ	Celoročná činnosť , 35. výročie – výdavky na vystúpenia, cestovné, kroje, obuv, opravy nástrojov a i.	6 000,-	11 672,-	11 672,-	**8 000,-**
OZ Mestečko	Celoročná činnosť – materiálne vybavenie dielní, energie	1 800,-	1 800,-	3 800,-	**1 800,-**
OZ Jeep Wrangler club Slovakia	XI. medzinárodný zraz Jeep Wrangler pod Hradom - propagácia, technické zabezpečenie a materiál	2 500,-	4 200,-	17 000,-	**3 500,-**
Stolnotenisový oddiel	Celoročná činnosť – nákup stolov a športového vybavenia a oblečenia	1 000,-	1 600,-	3 521,-	**1 200,-**
Obecný futbalový klub	Celoročná činnosť - organizovanie zápasov, energie, údržba, poplatky	12 800,-	25 000,-	25 000,-	**20 100,-**
Športový klub PEPAS	Tri medzinárodné turnaje – zdravotnícky personál, strava, nápoje, ceny pre súťažiacich	2 500,-	3 000,-	5 935,-	**2 500,-**
	Celoročná činnosť - podpora talentovanej mládeže, turnaje	3 000,-	5 000,-	17 700,-	**5 000,-**
SB, s.r.o.	Zabezpečenie a údržba ľadovej plochy	700,-	700,-	700,-	**700,-**
Rímskokatolícka cirkev	Prevádzka kostola, maľovanie, energie a údržba	1 200,-	2 000,-	2 000,-	**1 200,-**
Evanjelický cirkevný zbor	Tábor detí a mládeže – cestovné, materiál, stravovanie, vstupné	1 200,-	1 200,-	1 200,-	**1 200,-**
Arkona SK	Organizovanie denného tábora v štyroch turnusoch – odmeny umelcov	-	1 000,-	1 000,-	**1 000,-**
Ľupčianska iniciatíva za otvorenú spoločnosť	Príprava podkladov pre krajinný plán, spolupráca pri realizácii náučného chodníka a i.	-	1 500,-	2 359,-	**1 000,-**

Krátko zo zastupiteľstva

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Poslanci sa v rámci tohtoročných zasadnutí Obecného zastupiteľstva stretli trikrát, pričom pravidelne všetci zasadajú aj na rokovaniach finančnej komisie, ktorej súčasťou sú všetci z nich.

Ich stretnutia a rokovania, rovnako ako aj interpelácie počas zastupiteľstiev, môžete sledovať aj elektronicky, a to buď na stránke obce v časti Rýchle linky kliknutím na záložku Obecné zastupiteľstvo, alebo na stránke youtube.com, kde po zadaní hesla „Slovenská Ľupča“ nájdete všetky zverejnené videá.

Parkovanie na Hronskej

Na jednom zo zasadnutí im starosta obce Roland Lamper okrem iného predstavil aj projekt rekonštrukcie Hronskej ulice. Jednak mali odsúhlasiť podanie žiadosti o nenávratný finančný príspevok na tento projekt, a jednak schváliť jeho spolufinancovanie vo výške 5 %, čo je čosi vyše 18-tisíc EUR. Ide o výmenu povrchov ciest, chodníkov a príjazdov do domov. Projekt rieši aj vybudovanie parkovacej zóny medzi základnou školou a Hronskou ulicou. Autorom projektu je Emil Križo ml., ktorý v architektonickej nadväznosti na projekt navrhol rekonštrukcie námestia a Lichardovej ulice. Poslanci spoluúčasť schválili.

Diskusia o Územnom pláne

Nesúhlasné stanovisko jednej z poslankýň so znením niektorých zmien a doplnkov Územného plánu obce a prijatím samotného Všeobecne záväzného nariadenia, ktorým sa jeho záväzná časť vyhlasuje, vyvolalo na poslednom zasadnutí zastupiteľstva dlhú a dynamickú diskusiu. Predkladatelia plánu, ktorý bol navrhnutý najmä kvôli stavbe rýchlostnej cesty R1, totiž do materiálu zapracovali aj nariadenia, ktoré by sa mohli viac ako doposiaľ dotknúť obyvateľov, žijúcich v pamiatkových územiach a zónach obce. Podľa slov Pavla Bugára, ktorý bol prítomný na zasadnutí ako odborne spôsobilá osoba na obstarávanie územno-plánovacích podkladov, ide o odseky zákona vymedzujúce ochranné pásma a chránené územia. O zapracovanie jeho znenia do materiálov žiadali najmä pamiatkari. Poslanci na základe zisteného stavu riešili aj hlukové zóny a ich dopad na stavebníkov. Aj to bol jeden z dôvodov, prečo sa niektorí hlasovania zdržali, alebo boli proti.

Neustúpili organizátorom

Poslanci rokovali aj o cenách za prenájom haly počas mládežníckej olympiády EYOF, ktorej prenajímanie si vyžiada nemalé náklady na doplnkové služby a údržbu. Napriek nevôli nájomcu, ktorý si objekt prenajíma na 24 hodín po dobu 15 dní, neustúpili, a svorne sa zhodli na stanovení podstatne vyššieho nájomného nad rámec schváleného cenníka.

(ela)

Green deal (zelený údel) po ľupčiansky?

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Už mnoho rokov v médiách aj v celej verejnosti intenzívne rezonujú témy, zaoberajúce sa životným prostredím a jeho ochranou v snahe primäť nás, aby sme ho v čo najlepšom stave zanechali našim deťom a vnukom, ale aj ďalším generáciám, ktoré prídu po nich.

Názory a komentáre občanov

Takto vyzerali kontajnery na starom mieste.

V moci každého z nás je správanie, zodpovedné v prvom rade k svojmu najbližšiemu okoliu. Základným a najjednoduchším spôsobom, ktorý môže aplikovať každý z nás, je separácia domového odpadu, a to podľa možnosti čo najdôkladnejšia, aby sa odpad mohol efektívne premeniť na druhotné suroviny, opätovne použiteľné v hospodárstve. Aj biologický odpad má svoje uplatnenie a tiež sa nemusí stať substanciou, ktorá by zvyšovala záťaž skládok komunálneho odpadu. A keďže žijeme na vidieku, je logické, že biologického odpadu vyprodukujeme značné množstvo, najmä vďaka záhradám, ktoré obklopujú naše rodinné domy.

Prestalo naozaj vyhovovať?

Pred niekoľkými rokmi obec umiestnila k železničnej stanici vedľa objektu zberných surovín dva kontajnery na biologický odpad. Toto veľmi pomohlo občanom vyriešiť problémy s odstraňovaním biologického odpadu zo záhrad a domácností. Už viac nebolo nevyhnutné prácne hľadať možnosti, čo s takýmto odpadom urobiť, keďže stačilo zaviezť ho do zberného kontajnera, a takto vyzbieraný odpad sa dostal do kompostárne, kde bol ďalej ekologicky spracovaný na kompost. Zrejme miesto, kde kontajnery boli umiestnené, prestalo vyhovovať, alebo obec usúdila, že tento zber treba umiestniť niekam inam v rámci obce, a tak bolo zriadené nové miesto na umiestnenie kontajnerov. Týmto miestom sa stal zberný dvor na Hronskej ulici za katolíckou farou

Otvorený raz do týždňa

Tento dvor už pri pohľade z ulice vyzerá kultivovane a na úrovni. Je priestranný a zdá sa, že sa tam bude dariť priebežne udržiavať poriadok. Aké však bolo moje prekvapenie, keď som zistil, že zberný dvor je otvorený len jedenkrát do týždňa, a to v stredu v čase od 13:00 - 17:00 hod., čo predstavuje prevádzkovú dobu 4 hodiny za týždeň. Touto skutočnosťou som bol skutočne dosť zaskočený, najmä keď som si predstavil rady áut, ktoré sa v tomto exponovanom čase v Hronskej ulici môžu vytvárať. O problémoch, aké táto chudobná prevádzková doba občanom spôsobí, ani nehovoriac, keďže každý z nás svoj odpad vyprodukuje v iný deň a v inom čase. Myslím si, že by bolo vhodnejšie, keby bol zberný dvor prístupný možno aj každý deň s prevádzkovou dobou možno až 6 – 8 hodín.

Mala dôvody?

Verím, že obec na takéto svoje rozhodnutie určite nejaké dôvody mala, avšak prvoradý by mal byť záujem životného prostredia, ale aj občana, lebo asi k takémuto cieľu by malo smerovať rozhodovanie obecného zastupiteľstva. Obávam sa, že súčasný stav môže zapríčiniť, že obyvatelia Ľupče budú riešiť svoje biologické odpady po svojom - ich odvážaním do okolitých lesov, ktorých je v blízkom okolí dostatok. Osobne si myslím, že toto by okolitú prírodu poškodiť nemalo, lebo z takéhoto druhu odpadu by aj v lese vznikol kompost, resp. humus, ktorý lesu neuškodí. Zostáva nám však len dúfať, že popri biologickom odpade by sa „nezviezli“ aj také predmety ako staré pneumatiky, práčky, plastové odpady, alebo dokonca aj odpad, ktorý by mohol patriť k tým nebezpečným. Dúfam, že tieto moje riadky budú aspoň malou inšpiráciou na rozmýšľanie pre kompetentných v obecnom zastupiteľstve. Ešte na záver mi nedá nezveriť sa s myšlienkou na našich starších spoluobčanov, mnohokrát aj s nízkymi príjmami, ktorých si neviem predstaviť, ako dopravia napríklad odrezané konáre na pílu za Hronom, najmä ak, napríklad, nevlastnia auto. Dúfajme, že aj na takýto aspekt bude braný zreteľ.

Budeme odpad vážiť?

A nakoniec krátka poznámka k motivačným metódam, ktoré by našich občanov mohli primäť k efektívnejšiemu separovaniu odpadu a minimalizácii odpadu komunálneho. V niekoľkých televíznych reportážach sme mohli vidieť informácie z viacerých slovenských miest a obcí, kde sa začalo s vážením komunálneho odpadu. Takto zistené množstvo vyprodukovaného a odovzdaného komunálneho odpadu má pritom priamy vplyv na sumu, akú domácnosti za odvoz komunálneho zaplatia. Samosprávy, ktoré boli v týchto reportážach publikované, vyjadrili spokojnosť s výsledkom, ktorý zavedenia tohto systému prinieslo. Prejavil sa podstatným znížením objemu komunálneho a zvýšením objemu triedeného odpadu. Nestálo by niečo takéhoto za zamyslenie aj v našej obci, aby sme aj my takýmto spôsobom prispeli k čistejšiemu a zdravšiemu životnému prostrediu v Slovenskej Ľupči a jej okolí?

Ivan Uhrin

Obec presunom zberného dvora viac nedovolí, aby doň odhadzovali odpad ľudia z okolitých obcí bez kontroly.

Aj na nás je civilizácia závislá

Okrem opatrení v rámci priemyslu, dopravy, poľnohospodárstva a ďalších odvetví sa denne dozvedáme, aké dôležité je, aby každý jedinec na planéte sa správal zodpovedne a šetrne k životnému prostrediu, prírode, rastlinám, živočíchom, skrátka ku všetkému, čo so životným prostredím súvisí. Sú oblasti nášho života, ktoré my, ako jednotlivci, svojím konaním ovplyvniť nedokážeme. Avšak na druhej strane je tu priestor pre každého z nás, aby svojím, aj keď relatívne malým prínosom, pozitívne prispel k zachovaniu prírody a jej zdrojov, na ktorých je naša civilizácia taká závislá.

Pýtame sa za vás

Odpovedá starosta obce Slovenská Ľupča Roland Lamper

Čo bolo dôvodom presunu dvoch kontajnerov na biologický odpad z pôvodného zberného miesta na Partizánskej ulici do obecných priestorov na Hronskej ulici?

Na úvod by som chcel poznamenať, že obec už dlho hľadala východisko a možnosti, ako získať nové miesto na umiestnenie zberného dvora, alebo zriadiť zberný dvor na inom mieste ako na železničnej stanici, kde bol doteraz. Dôvod bol jednoduchý - docieliť čistejšie prostredie, aby obec nemusela každú chvíľu upratovať okolo kontajnerov po tých, ktorí tam nosia odpad. Cieľom obce bolo dosiahnuť, aby ľudia do kontejnerov umiestňovali len čistý biologický odpad, a neznehodnocovali ho napríklad tým, že by ho tam vysýpali v plastových vreciach, ktoré tam v minulosti zvykli nechávať. Okrem toho je tu aj snaha minimalizovať obecné náklady, čomu môžeme napomôcť aj tým, že nedovolíme, aby nám tam odhadzovali odpad ľudia z okolitých obcí bez kontroly. Príčinou presunu teda bolo miesto získať, uzavrieť, kontrolovať, a pri tom ešte aj ušetriť finančné zdroje.

Miesto je uzamykateľné a zároveň sa dá dobre kontrolovať. Môžu obyvatelia rátať s rozšírením otváracích hodín, prípadne dní jeho sprístupnenia?

Miesto na zber odpadov je konečne kultivovaným miestom, kde sme zabezpečili kontrolu vytriedeného odpadu. Pretože kvalitné vytriedenie odpadov obci pomáha dosahovať vyššie percento vytriedenia, spojené s výškou poplatkov za uskladnenie komunálneho odpadu. Verím, že prínosom je aj neustála prítomnosť pracovníka na dvore, ktorý vie poradiť s triedením, ako aj pomôcť s umiestnením odpadov do kontajnerov. Dvor sme sprístupnili v rámci našich súčasných možností - a to jeden deň v týždni (v stredu) a jeden víkendový deň (v sobotu). Zatiaľ v rámci personálnych možností obec neuvažuje o rozšírení počtu otváracích dní. Využijem tento priestor na to, aby som zverejnil informáciu o tom, že naďalej hľadáme pracovníka do prevádzky dvora. Záujemca sa môže informovať na obecnom úrade na sekretariáte úradu.

Uvažuje obec do budúcna v rámci znižovania nákladov na odvoz komunálneho odpadu vyprodukovaný odpad vážiť?

K tejto téme treba povedať, že nie je problém vážiť autá s odpadom na vstupe, teda pred zberom, a následne na výstupe, po zbere. To sa aj v minulosti dialo, ale neprinášalo to žiadne prekvapivé výsledky či odchýlky. Ak ale hovoríme o vážení odpadu od jednotlivých producentov odpadu, teda od každého občana, tak to nevidím reálne. Zákon, ktorý mal pojednávať o povinnosti zberových spoločností zabezpečiť váženie odpadu od jednotlivých producentov, bol zrušený, a v prípade našej obce je to pri zmiešanom prostredí rodinných a bytových domov viac-menej nemožné. Nevieme diferencovať množstvá odpadov odobraté z rodinných domov a od obyvateľov bytoviek. Na záver chcem poznamenať, že si treba uvedomiť, koľko odpadov vyprodukujeme celkovo (triedený aj komunálny odpad). Lebo naša celková produkcia je pre prírodu a ekonomiku záťažou. Triediť odpady je dôležité hlavne z pohľadu šetrenia prírody a je na prospech ochrany životného prostredia, ktoré zanecháme našim deťom a budúcim generáciám.

Erika Lamperová

„Zlatonosná“ rieka vydáva svoje tajomstvá

Archeologický prieskum Hrona

Motto:
„Kedysi kdesi žil chlapec s vetrom vo vlasoch a hlavou plnou snov... Sníval o prašných diaľkach a polárnej žiare, o speve vetra v lanách plachetníc, o zlatých zrnkách v rieke kdesi na severe... Najkrajšie sny sa vraj málokedy splnia...“

SLOVENSKÁ ĽUPČA - K hľadaniu zlatých zrniek či plieškov v rieke ma doviedlo čítanie knižiek spisovateľa Jacka Londona. Nešlo len o zlato samotné; v tých knižkách je obsiahnutý duch tulákov, dobrodruhov, ľudí bytostne spojených s prírodou a prežívaním všetkých jej krás a nástrah súčasne.

Naša rieka Hron je oddávna známa ako „zlatonosná“. No dnes, ak nerátam geológov, je už len veľmi málo tých, ktorí sa dokážu zorientovať v zákonitostiach usadzovania ťažkých minerálov na dne rieky. Keďže takzvaná „ťažká frakcia“

riečneho piesku v priebehu rokov a stáročí počas jarných záplav a povodní klesá stále hlbšie a hlbšie k skalnému podložiu, hľadač stále zdokonaľuje svoju techniku hľadania postupným prechodom od klasickej lopaty a panvice k potápačskej technike a k saciemu stroju, ktorý v premývacom žľabe oddeľuje piesok a kamenie od ťažších materiálov. Na záver zas prichádza hľadač, ktorý túto ťažkú frakciu premýva v panvici v nádeji, že dnešný deň bude tým výnimočným dňom...

Vzácna keltská minca

A ten deň nadišiel, keď som okrem množstva iných mincí našiel aj keltskú mincu v hodnote štvrtiny biateku, zvanú „tetradrachma“; to podnietilo môj záujem o históriu krajiny. Mincu datovanú do 2. storočia p. n. l. prevzali pracovníci archeologického ústavu v Banskej Bystrici s ohromným nadšením, pretože potvrdzuje predpokladanú cestu Keltov vedúcu od juhu cez oblasť Poník (kóty Farbište) dolu dolinou Driekyňa cez rieku Hron, a potom nahor cez Hrádok až po Hiadeľské sedlo a ďalej na sever. Táto cesta bola doteraz zdokumentovaná len nálezmi črepov keramiky, ale nález mince ju potvrdzuje.

Vojenská jazdecká sekera

Ďalším významným nálezom je vojenská jazdecká sekera, ktorú som odovzdal na výskum jej pôvodu a datovania výroby. Zaujímavá je označením výrobcu, čiže vyrazeným puncom, prerezávkou čepele v tvare kresťanského kríža a intarziou prúžku zlata s rozmermi cca 1,5 x 1,5 x 50 mm (možno znak hodnosti vlastníka). S archeológmi sme sa zhodli na potrebe systematickejšieho prieskumu rieky s použitím geologického radaru na dokumentovanie reliéfu dna, ktoré následne s použitím techniky „sacieho bagra“ prehľadáme v nádeji na ďalšie zaujímavé nálezy dokumentujúce našu históriu. O tom, či sa nájdu, budeme verejnosť určite informovať.

Text a foto Vladimír Salaj

Kto zaplatí vodné a kto aj stočné?

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Od výstavby splaškovej kanalizácie a čističky odpadových vôd (ČOV) v Slovenskej Ľupči už uplynul nejaký ten rôčik. Keď sa táto stavba realizovala, osobne som ju v duchu uvítal všetkými desiatimi, lebo som sa zaradoval, že naše splašky už viac nebudú znečisťovať jednu z najvýznamnejších slovenských riek – Hron.

Myslel som si (dnes už viem, že naivne), že sa všetky domácnosti na túto kanalizáciu pripoja a odpadové vody z našich domácností budú končiť na tom jedinom správnom mieste, ČOV, kde sa s nimi aj naloží tak, ako si to tento materiál zaslúži a ako si to súčasná moderná doba vyžaduje. Veď aj tento prvok nášho života je súčasťou veľkého „zeleného údelu“, ktorý už niekoľko rokov čoraz hlasnejšie rezonuje v Európe.

Natíska sa otázka

Ako mnohí ďalší Ľupčania, tiež sme si nechali urobiť dlhý a hlboký výkop; do neho sme zabudovali rúru s revíznou šachtou a celú stavbu sme nechali odfotografovať, schváliť a prevziať zástupcom Obecného úradu. Na dôvažok sme začali platiť stočné, ktoré zvýšilo náklady na prevádzku nášho rodinného domu. Priznám sa, že som bol dosť prekvapený dozvediac sa, že napojenie na kanalizáciu nie je povinné a že množstvo domácností sa tejto povinnosti úspešne vyhlo. Veď predsa ak sa domácnosti nemusia povinne pripojiť na kanalizáciu, natíska sa otázka, či peniaze vynaložené na túto stavbu neboli čiastočne vyhodené von oknom. V prvom rade ma k tejto otázke privádza skutočnosť, že pre samotný Hron, o ktorého vodu tu v prvom rade malo isť, to v tomto prípade nebola až taká výhra. Ak je to tak, bolo nevyhnutné investovať určite nemalé zdroje obce, štátu a eurofondov? Alebo je financií až tak nadostač, že si môžeme dovoliť taký prepych, akým je prižmúrenie očí nad vypúšťaním splaškov z mnohých ľupčianskych domácností do Hrona cez dažďovú kanalizáciu, končiacu v rieke? Nezdá sa pri pohľade z toho zorného uhla, že „využívanie“ celého diela takýmto obmedzeným spôsobom je neefektívne a že investované prostriedky akoby sme boli sčasti premárnili?

NÁZORY OBYVATEĽOV

Fakturujeme Vám poplatok za stočné od 01.07.2021 do 31.12.2021

Názov	Merná jedn.	Množstvo	Jedn. cena bez DPH (€)	Spolu bez DPH (€)	Sadzba DPH (%)	DPH (€)	Spolu s DPH (€)
Poplatok za stočné	m3	90	1,1368	102.31		0	102.31
Cena celkom (€):		Základ: 102.31			DPH:	0	102.31
Cent.vyrovnanie:							
Celkom k úhrade (€):							102.31

Objektívne príčiny?

Možným vysvetlením je, že sú medzi nami viacerí obyvatelia obce, ktorí si výstavbu vlastnej prípojky či už z finančných alebo z iných objektívnych dôvodov dovoliť nemôžu. Avšak ak je to tak, pýtam sa, či niekto skúmal finančnú situáciu jednotlivých majiteľov nehnuteľností, ktorí sa rozhodli, že sa na kanalizáciu nepripoja. Myslím si, že keby sme sa neboli pripojili ani my, zrejme nikto by to nebol neriešil a ani by nebol skúmal, či si to finančne dovoliť môžeme alebo nie. Z toho logicky vyplýva, že je medzi nami pravdepodobne mnoho takých, ktorí sa na kanalizáciu nepripojili, hoci finančné dôvody im v tom zrejme nebránili. Prípadná analýza by bola pomohla identifikovať tých, ktorí majú objektívne príčiny, prečo si prípojku vybudovať nemôžu. Pre tých by sa snáď bol mohol nájsť spôsob, ako im v opodstatnených prípadoch pomôcť pri financovaní prípojok, napríklad nejakou formou dlhodobej pôžičky alebo poskytnutím finančného príspevku, najmä keď si uvedomíme, že do samotnej kanalizácie a ČOV sa investovali nemalé prostriedky.

Sedliackym rozumom

Pripúšťam, že neovládam hlbšie príslušnú legislatívu a ďalšie okolnosti, týkajúce sa tohto typu stavieb. Avšak snažím sa riadiť predovšetkým tzv. „vlastným sedliackym rozumom“, ktorý ma doviedol k napísaniu vyššie uvedených myšlienok. Preto by som uvítal, keby sa niekto kompetentný podujal na to, aby túto problematiku obyvateľom obce poriadne vysvetlil. Som totiž presvedčený, že táto téma vŕta v hlave nielen mne, ale aj mnohým ďalším obyvateľom obce Slovenská Ľupča, a ja som v tomto prípade len ich náhodným hovorcom. A na záver už len jedna myšlienka, týkajúca sa poplatkov za stočné. Tieto platíme len my s vybudovanými prípojkami, tí uvedomelejší, ktorí nechceme, aby naše exkrementy končili svoju púť v Hrone. Preto sme snáď my, ktorí sme si vybudovali prípojky, „odmenení“ (alebo „potrestaní?“) povinnosťou uhrádzať poplatky za stočné, od ktorého sú tí, ktorí v sebe nenašli dostatok porozumenia a citu pre životné prostredie, oslobodení?

Ivan Uhrin

Vy sa pýtate, Ľupčianske zvesti komunikujú

Obrátili sme sa s otázkou na kompetentných pracovníkov obce. Odpovedá referentka oddelenia výstavby a životného prostredia Obecného úradu Slovenská Ľupča Miroslava Oravcová:

Vieme spresniť počet domácností, prípadne ich percento, ktoré nie sú v Slovenskej Ľupči pripojené na novú kanalizáciu?

Podiel nenapojených obyvateľov na verejnú splaškovú kanalizáciu je 25 %, čiže napojených je cca 75% obyvateľov.

Bol v tejto súvislosti realizovaný prieskum alebo hlbšia analýza, ktorá by bola pomohla identifikovať tých, ktorí majú naozaj objektívne príčiny, prečo si prípojku na novú splaškovú kanalizáciu vybudovať nemohli?

Niektorí občania sa nenapoja na novú splaškovú kanalizáciu, nakoľko im to výškovo nevychádza, museli by si robiť prečerpávacie stanice, ich vybudovanie je dosť náročné, hlavne pokiaľ ide o finančné prostriedky. Máme informácie o občanoch, ktorí sa na splaškovú kanalizáciu nemôžu napojiť.

Ako funguje systém platenia poplatkov za stočné, pokiaľ nie je obyvateľ pripojený na novú kanalizáciu v obci, a je pravdou, že takáto domácnosť je od poplatkov oslobodená?

Za stočné fakturujeme dvakrát do roka občanom, ktorí sú napojení na verejnú splaškovú kanalizáciu prevádzkovanú obcou, ostatní nenapojení občania sú napojení na kanalizáciu v správe StVPS, a.s. Banská Bystrica, ktorým platia úhradu stočného.

Je pripojenie domácnosti naozaj povinné?

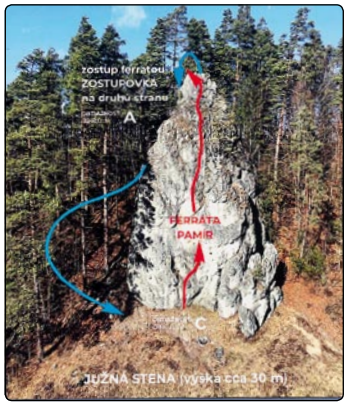
Keďže máme v obci vybudovanú verejnú splaškovú kanalizáciu a čističku odpadových vôd, každý, kto je producentom odpadových vôd, je povinný ich zneškodňovať tým, že sa napojí na verejnú splaškovú kanalizáciu vybudovanú v obci, alebo ak má žumpu, zabezpečí zneškodnenie odpadových vôd ich odvozom na čističku odpadových vôd po dohode s prevádzkovateľom ČOV, zákon č.364/2004 Z. z. o vodách, novela vodného zákona, zákon č.51/2018 Z. z., účinný od 15. marca 2018.

(ela)

Prvý krok k budovaniu turizmu sa vydaril

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Cestovný ruch v Slovenskej Ľupči sa rok po otvorení Informačného centra posunul k ďalšej méte. V týchto dňoch oficiálne vstúpila do praxe možnosť vypožičať si lezecké súpravy, potrebné na zdolávanie novovybudovanej ferraty na Driekynskej skale. Záujemcovia si v centre môžu požičať aj elektrické kolobežky. S ich vypožičaním budú spojené aj isté benefity.

„V lete navštívi hrad Ľupča vyše dvadsaťtisíc návštevníkov. Avšak väčšina z týchto ľudí sa ani nezastaví na kávu či zmrzlinu, ale našu krásnu dedinu opustí. A to je veru veľká škoda. Uvedomovali sme si to

už dlho, ale teraz sme prišli s myšlienkou, ako ich tu udržať. A to bol krok k vytvoreniu produktu cestovného ruchu," hovorí Michal Vráb z Informačného centra. So zaujímavou myšlienkou prišla Miestna akčná skupina Banskobystrický geomontánny park v spolupráci s obcou Slovenská Ľupča, Rozvojovou agentúrou BBSK, Oblastnou organizáciou cestovného ruchu Stredné Slovensko a Občianskym združením STATERA. Podstatou je, ako ponúknuť a interaktívnou formou i rozšíriť možnosti návštevníkov prezrieť si zaujímavosti, ktoré sú v obci a jej okolí.

Musíte sa riadiť pokynmi

„Novinkou v Slovenskej Ľupči je teda via ferrata Ferrata ‚Pamír´. Samotná prvá ťažšia ferrata na skale má vo výstupe obťažnosť C. Jej dĺžka je takmer 30 m. Ferratu ‚Zostupovka´ s obťažnosťou A možno absolvovať iba pri zostupe. Jej dĺžka je približne 7 m," vysvetľuje Michal Vráb a dodáva, že pri lezení na samotnú ferratu je nutné použiť ferratovú súpravu, ktorú si záujemcovia o lezenie môžu vypožičať v infocentre: „Musíte sa riadiť pokynmi, ktoré sú napísané na dvoch informačných tabuliach umiestnených pri skale." Ako uviedol autor ferraty Juraj Hýroš z OZ STATERA, hlavnou myšlienkou bolo sprístupniť tento priestor širokej verejnosti: „Prvý úsek je kolmý, druhý mierne previsnutý a tretí položený. Po 25 metroch prídete na vrchol, kde je na špici veža, a dolu musí zostúpiť opäť ferratou. Je to krátka ferrata, ale ako prvý krok k budovaniu turizmu v tejto oblasti si myslíme, že sa to vydarilo." V súčasnosti je dokončená prvá etapa s trasami obťažnosti C a D. Pripravené je aj rozšírenie do ďalších etáp, ktoré by mali viesť aj „vzduchom" medzi dvomi skalnými útvarmi.

Výlety na elektrickej kolobežke

Samotné napojenie na ďalší produkt cestovného ruchu zabezpečilo infocentrum. Tu si môžete okrem ferratovej súpravy požičať aj prilbu alebo kolobežku. „Elektrickou kolobežkou sa môžete dostať na hrad Ľupča a po jeho prehliadke pokračovať k niektorej z atraktivít, ktoré ponúkame. Chceme sieťovať podnikateľov v oblasti služieb a cestovného ruchu. Samotným lákadlom bude pečiatka od podnikateľa,

ktorý poskytuje služby, prípadne predáva jeho produkty. Každý, kto príde na kolobežke s bločkom alebo pečiatkou od miestneho podnikateľa, dostane automaticky zľavu na kolobežku. Kto sa chce pridať a ponúknuť niečo na ukážku, môže sa dohodnúť v infocentre. Kolobežka je prispôsobená na zdolávanie terénnych nerovností a zájdete ňou aj do Podkoníc či Moštenice. Sezóna je otvorená, radi vás privítame," dodáva Michal Vráb.

(ela)
Foto autor

Po dvojročnej prestávke si užijeme remeselný jarmok

SLOVENSKÁ ĽUPČA – Pandemické obmedzenia z uplynulého obdobia, ktoré nikoho z nás netešili, ovplyvnili rozhodnutia samospráv neohrozovať obyvateľstvo organizovaním hromadných podujatí. Jedným z nich bol aj Turíčny jarmok v Slovenskej Ľupči. Tradične ho navštevujú tisícky ľudí. Tentoraz sa však jarmok konať bude, a to v sobotu 28. mája. A svojou rázovitosťou bude odlišný od uplynulých ročníkov. Témou tentoraz budú remeslá a stredovek.

V poradí už dvadsiaty ročník tohto podujatia jeho organizátori, ktorými sú obec Slovenská Ľupča v spolupráci s členmi Komisie kultúry, podnikania a cestovného ruchu, poňali v duchu histórie niekdajšieho kráľovského mesta Slovenská Ľupča. Tentoraz sa však pridali aj samotní domáci obyvatelia a niektoré prevádzky, sídliace na námestí a v jeho okolí, ktorí otvárajú svoje záhrady a dvory. Ponúkajú v nich vskutku pútavý program, spojený so zábavou tak pre deti, ako aj ich rodičov.

Tentoraz bez komerčného hluku

Myšlienku usporiadať jarmok na námestí, síce v menšom rozsahu, no tematicky zameraný na remeslá a umelecké prvky súvisiace s obdobím ich rozkvetu, podporoval už od jej zrodu najmä starosta obce Roland Lamper. Spolu s komisiou sa síce spočiatku borili so zažitým komerčným vnímaním podujatia, a to najmä zo strany prevádzkovateľov predajných stánkov či podnikateľov v zábavnom odvetví, no mnohí domáci pozitívne oceňujú tematickú zmenu. A tak, namiesto hluku, svetiel a kolotočov, nás pobavia priamo samotní remeselníci, ktorých sa nazbieralo spolu so súkromnými dvormi viac ako stotridsať. Deti okrem iného potrápia aj hlavolamy, ale na svoje aj s rodičmi si prídu v kováčskej dielni, ba chýbať nebudú ani sokoliari a historické skupiny, ktoré budú všetkých nielen zabávať, ale aj sprostredkovávať im život z čias ich dávnych predkov. Rodičia a starí rodičia nájdu na jarmoku tradičné remeslá, ale aj bylinkárky, gazdinky so sušeným ovocím, koreninami či sirupmi, alebo levanduľou. Zastúpené budú aj takí remeselníci ako šperkárky, drotári, keramikári, košikári a mnoho ďalších.

S recesistami do popuku

Sobota sa začne tradične remeselníckym jarmokom o 9.00 hodine, keď sa otvoria dvory a spustí predaj. Remeselný dvor už tradične ponúka pútavý program s dielničkami a ukážkami tvorby, ale aj s čarovnou atmosférou čajovne. Chýbať nebude ani Gazdovský dvor a slovenskí výrobcovia tradičných výrobkov, ochutnávka regionálnych jedál z okolitých obcí, včelársky dvor, súťaže, ale ani stánok obcí mikroregiónu pod Panským dielom. O 11:30 sa s kráľovským párom na čele pohne obcou sprievod, v ktorom uvidíme detičky z Materskej školy, DFS Dratvárik a DFS Drienka; o atmosféru sa postará bubnová show. V sprievode budú kráčať sokoliari, historické skupiny Berezum a Vlčí tesák. Ťahákom celého sprievodu, ako už býva dobrým zvykom, bude, samozrejme, prekvapenie z tunajšej „recesistickej“ kuchyne SUPH, ktorá pripravila výnimočné divadlo. Aké? No predsa: „do popuku“. Zatiaľ však neprezradíme, ale veru, máme sa na čo tešiť. Neprehliadnuteľnou novinkou tohtoročného sprievodu budú aj „stredoveké dvory“ - Mníchov dvor a Arkona dvor - a ich historické skupiny a zástupcovia jednotlivých častí.

Zo Školskej dnu, námestím von

Vstup do týchto dvorov a záhrad bude netradičný a skutočne ho neprehliadnete. Priestory svojho dvora sprístupní zo Školskej ulice majiteľka predajne Home-Let. Od nej budeme môcť pokračovať priamo cez záhradu do Mníchovho dvora. Atmosféru vstupu zo Školskej ulice zvýrazní tajomný vchod do sveta „Stredovekých hier pre deti a dospelých“. V podaní Via Hisorica ich čakajú dekomlaty, kyjaky, hod vencom na meč, ale aj labyrint a iné. Pútavý bude aj náučný a humorný divadelno-šermiarsky program, v ktorom nás slovanský žrec – šaman - vezme na výlet do období avarských vpádov, útokov Frankov, a nezabudne ani na korunováciu Štefana. O historickú kuchyňu a zábavné tvorivé aktivity sa postarajú Karpatskí Pecúchovia. Naučia nás kresať oheň, vyrobiť si luky, písať husím brčkom a mnoho iného. V Alchymistickej dielni Mateja Korvína odhalíme tajomstvá spagírie, uvidíme prípravu kvint esencií, oddeľovanie síry, merkúria a soli. Areál sa končí o pár domov ďalej, a to Arkona dvorom, kde nazrieme až ku Keltom, ktorých život nám sprostredkuje historická skupina Fuaráin. Pokochám sa výstavou historických šperkov z obdobia Veľkej Moravy a čaká nás aj jazda na poníkoch a sokoliarske vystúpenie. Život starých Slovanov nám priblíži historická skupina. S deťmi budeme dobýjať Slamený hrad a naši malí si odnesú aj výučný list.

Atmosféru si užijeme

Oficiálny program 20. ročníka Turíčneho jarmoku svojím príhovorom otvorí starosta obce Roland Lamper. Po ňom sa predstavia naše ratolesti z DFS Drienka a Dratvárik. Nasleduje pútavá bubnová show. O 15:30 sa v rámci akustického vystúpenia o našu výbornú zábavu, ale aj nostalgické spomienky, postarajú členovia kapely MULTIVÝSKYT – návrat legiend zo Slovenskej Ľupče. Vystrieda ho Lukáš Adamec, víťaz 2. ročníka Česko-Slovenskej súťaže Super-Star. A hudobný večer ešte pred Tanečnou disco-zábavou v réžii DJ Santy zavŕši bratislavská kapela Elán Tribute. Programom nás budú sprevádzať moderátori Lukáš Kekelák a Lucia Maloveská. Dúfame, že si spolu s nami podujatie a jeho atmosféru užijete, a veríme, že po dvojročnej prestávke nám podá pomocnú ruku aj samotné počasie.

Erika Lamperová,
predseda Komisie kultúry, podnikania a cestovného ruchu

Postavili nelegálnu cestu a nadobro zničili Mackov bok

SLOVENSKÁ ĽUPČA – „Je toto vôbec možné?“ napadne nejednému z nás pri pohľade na energetikmi zničenú lokalitu v ochrannom pásme rezervácie Mackov bok. Žiaľ, je. Spoločnosť Stredoslovenská distribučná presne v tejto prekrásnej časti Slovenskej Ľupče postavila nelegálnu cestu. Ignorovali 4. stupeň ochrany a zničili biotop európskeho významu a chránené rastliny za takmer pol milióna eur!

Podľa Správy Národného parku Nízke Tatry, pod ktorú územie patrí a ktorá už podala trestné oznámenie, tam energetici poškodili 280 metrov štvorcových biotopu vzácneho ponikleca prostredného. Podľa ochranárov tam mohlo rásť približne 1064 kvetov. Navyše, pred vybudovaním cesty vozidlá firmy jazdili priamo po území rezervácie, kde na strmom kopci následne vytvorili koľaje. Škodu ochranári vyčíslili na 432 600 EUR.

Všetko realizovali bez povolenia

Spoločnosť Stredoslovenská distribučná postavila kvôli oprave elektrického vedenia na dvoch stožiaroch vysokého napätia nelegálnu cestu priamo krížom cez ochranné pásmo rezervácie Mackov bok. Pracovníci to urobili bez povolenia na stavbu cesty. Naopak, podľa záväzného stanoviska okresného úradu mala spoločnosť využiť výhradne existujúce prístupové komunikácie. Záväzné stanovisko ku konaniu na vydanie stavebného povolenia vydal Okresný úrad v Banskej Bystrici, odbor starostlivosti o životné prostredie. Ten do rozhodnutia napriek tomu, že o stavbe cesty sa v projekte vôbec nehovorilo, preventívne zahrnul podmienku, že pri výmene vedenia smú energetici využívať výhradne existujúce prístupové účelové komunikácie. Ďalej požadoval, aby pohyb a presuny ťažkej techniky boli vykonávané výhradne v období sucha, pričom terén, na ktorom by sa mohli vytvoriť koľaje, treba zabezpečiť proti erózii.

Kamene a nasypaná hlina

Firma však namiesto toho vybagrovala do svahu hlboký zárez a jej vozidlá jazdili aj cez najprísnejšie chránenú časť rezervácie. Podľa slov ochranárov, ešte v čase príprav projektovej dokumentácie si vozidlá skracovali cestu po východnom svahu a jazdili kolmo cez rezerváciu. Po svahu to kvôli strmine nešlo. Ani na to však energetici povolenie nemali! Podľa slov ochranárov, ktorí sa o rezerváciu, vyhlásenú v roku 1976, starajú, svojím zásahom spoločnosť zničila celý pôdny profil a vytvorila obrovský zárez. Časť lokality s chránenými druhmi a biotopmi bola poškodená priamo, ďalšia je znehodnotená tým, že tam boli naváľané veľké kamene a nasypaná hlina. Presne tam rástli poniklece v takom množstve, že vytvárali súvislý fialový koberec. Ide o územie Európskeho významu, ktoré u nás v Slovenskej Ľupči pozostáva z troch izolovaných častí, nachádzajúcich sa západne, severne a severovýchodne od obce.

Pozemky v lokalite vlastní obec

Rezervácia bola vyhlásená na výmere 3,75 ha, dôvodom bol koncentrovaný výskyt ponikleca slovenského (Pulsatilla slavica), ponikleca prostredného (Pulsatilla subslavica) a ponikleca veľkokvetého (Pulsatilla grandis) na pomerne malej ploche na juhovýchodne orientovaných svahoch medzi Slovenskou Ľupčou a Príbojom. V teplomilných rastlinných spoločenstvách sa vyskytovali aj ďalšie zaujímavé druhy: vstavač trojzubý (Orchis tridentata), hmyzovník muchovitý (Ophrys insectifera), horčinka väčšia (Polygala major) alebo veternica lesná (Anemone sylvestris). Zachovanie bohatstva tejto lokality, ktorá je podľa údajov štátnej ochrany prírody predmetom ochrany ako izolované územie významnej teplomilnej kveteny na vápencovom podloží (presnejšie - tvoria ho ramsauské dolomity z obdobia vrchného anisu), si vyžadovalo jej pravidelné spásanie alebo kosenie. Na území, kde rastie poniklec, totiž nesmie rásť vysoká tráva. Keďže tu pozemky vlastnila a dosiaľ vlastní obec, v minulosti sa tam pásol obecný statok, ktorý pôdu kopytami narúšal, a to poniklecu prosievalo. O pasenie však prestal byť záujem a stav lokality sa výrazne zhoršil. O jeho vzkriesenie sa v roku 2002 postarali ochranári.

Komu hrozí basa?

Starostlivosť o územie spočiatku zabezpečovala správa nízkotatranského národného parku, neskôr garanciu nad ním prebralo občianske združenie Prales. Jeho zástupcovia nechápu, prečo si firma nezriadila funkciu environmentálneho dozoru. Takáto spolupráca s odborníkom na životné prostredie by totiž bola zabránila devastácii územia. Vzhľadom na prebiehajúce vyšetrovanie sa firma odmieta k situácii oficiálne vyjadriť, no podľa Trestného zákona hrozia za zničenie chránenej rastliny alebo jej biotopu dva roky odňatia slobody. Ak by súd vyhodnotil, že môže ísť o poškodenie v značnom rozsahu, môže sa trest vyšplhať na päť rokov, v prípade veľkého poškodenia až na osem rokov odňatia slobody, pričom trestnoprávnu zodpovednosť má v oblasti životného prostredia nielen fyzická, ale aj právnická osoba. Podľa slov ochranárov potrvá takmer 20 rokov, kým sa územie vráti do pôvodného stavu.

Spracovala (ela)
Foto: (ela) a archív ŠOP

Deti a ľupčianski včelári

SLOVENSKÁ ĽUPČA – Ako to už býva krásnym zvykom, naši včelári aj tentoraz pripravili koncom marca pre tých najmenších na prvom stupni ZŠ prednášky o svojej práci, ale aj o živote včiel. Počas nej sa deti dozvedeli čo-to o živote včiel v prírode, ktoré žijú v dutinách stromov.

Včelári zo ZO SZV Slovenská Ľupča, a to tajomník Ľubomír Oravec a včelár Miroslav Polovinčak, pripravili deťom pútavé rozprávanie o prvých včelároch (brtníkoch) a o živote včiel v nadstavkových úľoch. Deti pochopili zloženie včelej rodinky a čosi sa dozvedeli aj o technológii včelárenia, včelích produktoch, ale i pomôckach používaných pri chove včielok. Prednášky sa zúčastnili dve triedy prvého stupňa ZŠ. Deti sa aktívne zapájali do besedy a vyskúšali si aj včelárske kombinézy a pomôcky. Včelári svoje rozprávanie spojili s medovými raňajkami. Najväčšiu radosť mali deti z ochutnávky medu a medových raňajok. Tvorilo ich, ako inak, medové masielko na rožku.

Text a foto (lo)

Obecné lesy menej ťažia, no majú väčší zisk

SLOVENSKÁ ĽUPČA – Konateľ spoločnosti Miloslav Urban predniesol na poslednom zasadnutí Obecného zastupiteľstva správu o hospodárení OPL, spol. s.r.o. za rok 2021. Nadmieru pozitívne ekonomické výsledky práce celého kolektívu obecného podniku lesov, ako aj snahu o záchranu lesného porastu v rámci kalamitných vplyvov, poslanci s uznaním ocenili.

Ako konateľ uviedol, hodnotí rok 2021 naozaj ako dobrý: „Čo sme si zaumienili, to sme splnili.“ Podľa jeho slov lesníci vytvorili asi desať árov plochy na zalesnenie a zalesnili 4,5 hektárov. V rámci prebierok a prerezávky idú v súlade s desaťročným plánom, pričom ich zámerom bolo zníženie ťažby a dosiahnutie vyšších ziskov za vyťaženú drevnú hmotu: „Ideme spôsobom prírode blízkym. Ušetríme na zalesňovaní a nevytvárame holé plochy, čím minimalizujeme náklady na tzv. „pestevnú“ činnosť, ktorá sa viaže aj na zdražujúcu sa ľudskú prácu. Vyťažili sme 6 278 kubíkov, čo je 76 percent zo zákonom povoleného objemu, čiže máme ešte celkom slušnú rezervu. Obec na tom nestráca, a ujmu obci tým, že nevyťažíme 100 %, nevytvárame. Naopak, môžem povedať, že smotanu nechávame v lese.“

Hospodárili na 140 percent

Z vyťažených kubíkov tvorila kalamitná ťažba iba 20 %, čo znamená, že sa pracovníkom obecných lesov podarilo kalamitu včas zachytiť a urobiť zásadné kroky na elimináciu jej možných následkov. V minulosti sa kalamitné percentá pohybovali v rozmedzí 50 – 70 %. „Kvôli lepšiemu pochopeniu by som to prirovnal napríklad ku gangréne: ak táto napadne organizmus, neodrežeme hneď celú nohu, ale iba prst. Ide o kalamitné vplyvy vetrov, ale aj napadnutie hmyzom.“ Speňaženie sa odrazilo v konkrétnych číslach a oproti plánovaným tržbám lesníci dosiahli ich navýšenie o 140 %. Tie dosiahli sumu 440 800 EUR. Do obce a jej organizácií prišli vyššie platby ako v minulosti, a to spolu vo výške 141 261 EUR. Okrem toho OPL investovala 15 200 EUR do odrážok a skvalitňovania cestnej siete.

Sadili aj deti

Lesníci sa v uplynulom roku v spolupráci so základnou školou a Technickou univerzitou vo Zvolene zapojili aj do zaujímavého projektu, ktorý sa týka zlepšovania klímy. Tohto roku v ňom formou zalesňovania pokračujú aj bez grantov.

„Spoločne s pánom Miloslavom Urbanom sme osobitne bilancovali aj aktuálne počty vysadených nových stromov v katastri,“ hovorí starosta Roland Lamper a pokračuje: „V tomto prípade bol najmä v extraviláne vysadený dub zimný, a to osem tisíc a kusov, a smrekovec opadavý v počte štyritisíc kusov. S potešením sme vyhodnotili spoluprácu na tejto aktivite, ktorá je prospešná pre nás všetkých. Poďakovanie patrí OPL, spol. s r.o., učiteľom a žiakom Základnej školy Sama Cambela, členom DS FIT, ako aj Jozefovi Hiadlovskému. Pár stromčekov sme si nechali aj pre našich najmenších v materskej škole.“

Erika Lamperová
Foto: archív (rl)

Prebytok prevýšil 660 tisíc EUR

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Hospodárenie obce a jej záverečný účet za rok 2021 poslancom ukázali, ako sa obci a jej rozpočtovým organizáciám podarilo v uplynulom roku hospodáriť. Poslanci sa z predloženého materiálu dozvedeli, že obec opätovne dosiahla prebytok bežného rozpočtu 593 137,49 EUR a prebytok kapitálového rozpočtu vo výške 150 452,69 EUR. Celková suma prebytku je 743 590,18 EUR.

Treba uviesť, že táto suma bola na účely tvorby peňažných fondov upravená o nevyčerpané účelovo viazané prostriedky, ktoré sa presúvajú do tohtoročného rozpočtu. Celkový prebytok po úprave je 660 433,83 EUR. Poslanci sa po krátkej úvahe rozhodli tieto prostriedky iba „dočasne“ umiestniť v rezervnom fonde obce. Pre zaujímavosť uvedieme, že ten v súčasnosti dosahuje výšku viac ako jeden milión EUR.

S veľkou opatrnosťou

Uplynulý rok sa v rámci hospodárenia obce niesol v nepríjemnej neistote, pretože prognózy vývoja daňových príjmov samospráv boli odhadované veľmi nepriaznivo. Ovplyvňovala ich mimoriadna situácia spôsobená ochorením COVID-19. Obec však bola veľmi opatrná aj pri väčších investíciách. Jedným z dôvodov, ktoré viedli k veľkým reštrikciám, bol na financie náročný „živý“ trojetapový projekt Budovania prvkov zelenej infraštruktúry. Ten v tom čase čakal na ukončenie verejného obstarávania, výsledky kontroly i samotnú realizáciu, ktorá sa presunula na tento rok. Tento projekt je veľmi náročný a z rozpočtu si vyžiada viac ako pol milióna EUR. Preto k nemu obec v júni (predbežný dátum je piatok 17. júna) plánuje stretnutie obyvateľov. Z toho dôvodu sa v súčasnosti rozpočet na iné aktivity čerpá len veľmi opatrne. Napriek tomu sa realizovali mnohé drobné, ale aj väčšie investície, smerujúce najmä do majetku obce. Sú to napríklad nákupy pozemkov pre obecný, zberný, ale aj technický dvor, ďalej aj na odstránenie havarijných stavov budov a ich modernizáciu. Investície putovali aj na informatizáciu verejných priestranstiev prostredníctvom WIFI či prípravu digitalizácie obecného cintorína a pod.

(ela)

Životný úspech našej rodáčky

SLOVENSKÁ ĽUPČA – Dňa 7. mája 2022 bola do Siene slávy slovenského volejbalu uvedená rodáčka zo Slovenskej Ľupče, PhDr. Alžbeta Slovíková, rod. Technovská. Narodila sa pred 90-timi rokmi Jánovi a Anne Technovským na Lichardovej ulici č. 17, kde rodina bývala.

Základné vzdelanie, a potom aj Dievčenské gymnázium, absolvovala v Banskej Bystrici, kam sa rodina presťahovala. Od detstva prejavovala záujem o šport, najprv o atletiku, a potom o volejbal. Ako 16-ročná získala v Prahe na celoštátnych pretekoch 1. miesto v ľahkoatletickom trojboji, potom o 2 roky neskôr sa stala majsterkou ČSR v Sokolovských pretekoch, tiež v ľahkoatletickom trojboji. Vysokoškolské vzdelanie získala na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave. Tam sa hneď stala členkou volejbalového družstva TJ Pedagóg (neskoršie TJ Slávia VŠ). V roku 1952 sa ako prvá Slovenka stala reprezentantkou ČSR vo volejbale. Ako reprezentantka získala zlatú medailu na Majstrovstvách Európy vo volejbale v roku 1955 v Rumunsku a v tom istom roku ako prvá Slovenka aj titul Majster športu. Vo svojom živote mala len jedno zamestnanie, celý život bola učiteľkou telesnej výchovy na Prírodovedeckej fakulte UK V Bratislave.

JUDr. Ján Kováčik, foto: Ján Súkup

Z inaugurácie dňa 7. 5. 2022

Spomienka

*„Čo máš v ruke? SPOMIENKY... A prečo ich držíš tak silno?
Pretože sú jediné, čo mi zostalo. Chýbaš nám...
Kto ho poznal, spomenie si, kto ho mal rád, nezabudne.
Žiješ v srdciach tých, ktorí Ťa milovali.“*

Už je to 10 rokov, čo sme sa dňa 24. 1. 2012 rozlúčili s **Jozefom Petríkom**. Tohto roku sme si dňa 24. 2. 2022 pripomenuli jeho nedožitých 71 rokov. Všetci, ktorí ste ho poznali, prosíme, venujte mu spolu s nami tichú spomienku a modlitbu.

S láskou spomínajú manželka Alena so synom Jozefom, dcéra Alena s manželom Romanom a vnuk Viktor.

Spomienka

*„Čas letí ako tichej rieky prúd,
kto Ťa mal rád, nemôže zabudnúť.“*

Sú to už 3. roky, čo nás v marci 2019 opustil milovaný syn a priateľ **Ján Uhrík**. Znamenal si pre mňa veľa, bol si svetlom v mojom živote a životoch svojich priateľov a známych.

S láskou na teba spomína mama a ostatná rodina.

Spomienka

*„Spomínať na teplo vašich dlaní,
ktoré nás už nikdy nepohladia,
navždy sme, milí naši, odhodlaní.“*

Tohto roku by sa boli dožili krásneho jubilea 100 a 95 rokov **rodičia Domovci**, Vladimír a Magdaléna, r. Halgašová.

Naozaj, všetko zmizne, no stopy vašej lásky a spomienky na predobré vaše srdcia nám zostanú.

S láskou na nich spomínajú dcéry s rodinami.

Spomienka

*„Osud je krutý, nevráti, čo vzal.
Niet návratu ani nádeje.
Kytičku kvetov na hrob Vám dáme,
spokojný spánok Vám prajeme
a s úctou spomíname.“*

Dňa 16. apríla uplynulo 42 rokov odvtedy, čo nás navždy opustila maša mamička **Anna Holécyová**, a 18. apríla uplynulo 10 rokov, ako navždy odišiel aj náš otec **Miroslav Holécy**.

S láskou spomínajú deti Lívia, Miroslav, vnúčatá Karinka, Maťko, Alex, pravnúčatá Tamka, Anabelka, Lilianka a ostatná rodina.

Opustili nás

*„Spite ticho, tichúčko, dnes dosnívali ste života sen
a cestou bolesti odišli ste tam, kde je mier a láska len...“*

Janka Holíková vo veku 67 rokov
Margita Nemčoková vo veku 75 rokov
Ema Hrašková vo veku 89 rokov
Ing. Vladimír Mačkovič vo veku 84 rokov
Jozef Polievka vo veku 74 rokov
Renáta Mešková vo veku 55 rokov
Lýdia Filadelfiová vo veku 93 rokov
Milan Mistrík vo veku 74 rokov
Ing. Dušan Valent vo veku 76 rokov
Paulína Lipoldová vo veku 84 rokov
Mária Marta Žabková vo veku 85 rokov
Eva Jasenovcová vo veku 77 rokov
Ing. Pavol Vojda vo veku 72 rokov

Pozostalým vyjadrujeme úprimnú sústrasť.

Prečo darovať krv

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Darovanie krvi je skutočným „darom života“, ktorý zdravý jedinec môže poskytnúť ľuďom, ktorí krv nevyhnutne potrebujú. ZŠ Sama Cambela a Červený kríž v Slovenskej Ľupči v spolupráci s Národnou transfúznou službou SR v Banskej Bystrici vás pozývajú na Mobilný odber krvi, ktorý sa uskutoční v piatok 10. júna 2022 v základnej škole v čase od 8:00 -10:00 hod. Všetci darcovia sú srdečne vítaní.

Darovanie krvi je veľmi prospešný, bezpečný a jednoduchý humánny krok. Minimálny interval darovania je pre mužov každé 3 mesiace a pre ženy každé 4 mesiace. Celý proces darovania krvi trvá od registrácie až po odchod domov približne hodinu a samotný odber len 5 - 15 minút, počas ktorých daruje darca 450 ml krvi.

Potreba krvi je veľká

Krv je ďalej spracovávaná (separovaná) na jednotlivé zložky, ktoré môžu pomôcť zachrániť ľudské životy. Červené krvinky sú nositeľmi kyslíka, zachraňujú životy pacientov počas operácií a po úrazoch. Plazma, tekutá zložka krvi, je určená pacientom trpiacim poruchami zrážanlivosti krvi. Tretia zložka, krvné doštičky, zastavuje krvácanie pri rezných poraneniach a otvorených krvácaniach. Často sa podávajú pacientom, liečiacim sa na nádorové ochorenia, a aj pacientom po transplantácii. Potreba krvi je veľká. Iba na Slovensku sa každoročne spotrebuje približne 180 000 transfúznych jednotiek červených krviniek. Okrem obetí úrazov a nehôd krv potrebujú aj ľudia podstupujúci operácie, pacienti liečiaci sa na leukémiu, nádorové ochorenia, ochorenia krvných buniek; tí všetci potrebujú krv.

(ela)

Hlavná drevená časť oltára je zachránená

Záchrana vzácneho oltára z hradu Ľupča je v rukách popredných odborníkov

SLOVENSKÁ ĽUPČA - V rámci projektu záchrany drevenej oltárnej architektúry, retábula, a oltárneho obrazu Očisťovanie Panny Márie (Spev Simeona), sa pravidelne stretávajú zástupcovia Železiarní Podbrezová, a. s., obce Slovenská Ľupča a Stredoslovenského múzea.

Dôvodom týchto stretnutí je kontrola postupu reštauračných prác na tomto zbierkovom predmete a spôsobu jeho inštalácie po ukončení reštaurovania do priestoru kaplnky na hrade Ľupča. Reštaurovanie drevenej oltárnej architektúry realizuje akad. soch. Dušan Hagara, človek, ktorý má na takéto zásahy odbornú spôsobilosť. Z radosťou môžeme konštatovať, že reštaurátorovi sa úspešne podarilo v celom rozsahu zachrániť pôvodné dekoratívne rezbárskej prvky, ktoré sa z malej časti nachádzajú aj na zadnej časti oltára. Proces reštaurovania sa začal očistením od nečistôt všetkých zachovaných častí depozitov oltárnej architektúry na oboch stranách oltára. Nasledovalo upevnenie uvoľnenej polychrómie, ktorú tvoria čierna vrstva náteru, strieborná fólia so zelenou a zlatou lazúrou a čistá strieborná a zlatá fólia. V miestach, kde bola polychrómia strieškovito zdvihnutá, sa vyrovnávala zažehlením. Polychrómia bola očistená od všetkých sekundárnych zásahov z mladších časových období a stmavnutého laku. Kvôli správnej rekonštrukcii bolo treba postupne skladať rozpadnuté časti detailov a ozdôb architektúry retábula a lepiť ich do pôvodného tvaru, až celku. Poškodené chýbajúce detaily bolo treba analogicky vyrezať podľa detailov zachovaných na inom mieste oltára. Reštaurátorovi sa podarila aj rekonštrukcia nezachovaných častí: okrídlených hláv anjelov putti, pätiek a hlavíc stĺpov. P. Hagara vymodeloval tieto časti podľa zachovaných historických fotografií oltára a podľa týchto modelov vyrezal nezachované časti z lipového dreva. Ako poslednú urobil novú polychrómiu napodobňujúcej retuše a poškodeného zlátenia, striebrenia a lazúr na tmelených miestach. V súčasnosti prebieha reštaurovanie sôch (Krista a apoštolov), ktoré sú tiež súčasťou oltára.

Olejomaľba na plátne so zaujímavou ikonografiou

Súčasne pod odbornou gesciou skúseného reštaurátora akad. mal. Jozefa Doricu prebiehajú práce aj na reštaurovaní oltárneho obrazu. Oltárny obraz nesie zaujímavý ikonografický motív – Očisťovanie Panny Márie. Známy je aj ako Obetovanie Pána, Uvedenie Pána do chrámu alebo Obetovanie v chráme. Ústredný motív zachytáva scénu s Pannou Máriou a Jozefom, kľačiacim pred Simeonom. Starec Simeon, oblečený ako jeruzalemský veľkňaz, vykonáva obetu na oltári a v rukách drží dieťa – Ježiša Krista. Súčasťou aktu obetovania je aj prorokyňa Anna. Na výjave z hradnej kaplnky sú prítomné aj dve ženy s upretým pohľadom na Krista. Postava stojaca za Simeonom drží v rukách dve hrdličky, alebo dva holúbky, ktoré symbolizujú povinný dar pri obetovaní (Lk 2, 23-24). Súčasťou kompozície za Simeonom je aj horiaca sviečka. Symbol sviečky odkazuje na proces očisťovania Panny Márie. Sviatok Očisťovania Panny Márie (Hromnice) sa v 9. storočí spojil so sviatkom Obetovania v chráme. Jeho liturgickou súčasťou ostalo posväcovanie sviec, ktoré mali v domácnosti slúžiť ako ochrana pred bleskom a hromom.

Čoskoro sa oltár vráti na svoje pôvodné miesto

Ďalšie zaujímavosti z projektu záchrany drevenej oltárnej architektúry (retábula) a oltárneho obrazu Očisťovanie Panny Márie (Spev Simeona) a jeho slávnostného inštalovania na pôvodnom mieste v hradnej kaplnke na hrade Ľupča prinesieme v ďalšom príspevku. Projekt je financovaný vďaka viaczdrojovej podpore z Fondu na podporu umenia, Železiarní Podbrezová, a. s., Grand Power s. r. o., obce Slovenská Ľupča a Stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici.

Mgr. Vladimír Homola, kastelán hradu Ľupča

V obci pribudli nové dopravné značenia a zariadenia

SLOVENSKÁ ĽUPČA - V uplynulých mesiacoch obec Slovenská Ľupča pristúpila ku kontrole a posúdeniu efektivity existujúceho dopravného značenia na miestnych komunikáciách. Zrealizovala tak technickú evidenciu, tzv. pasport dopravného značenia. Nejde iba o kontrolu, ale najmä o to, aby dopravné značenie bolo účinné vzhľadom na bezpečnosť pri využívaní miestnych komunikácií. Dnes sú výsledkom nové dopravné značky a zrkadlá, ako aj novovybudované dopravné novinky. Budeme si musieť naozaj zvyknúť.

Pasportizácia sa vypracováva na základe § 3d odseku 8 zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách. Zo zákona vzniká obciam ako vlastníkom miestnych komunikácií povinnosť viesť evidenciu miestnych komunikácií a dopravného značenia. Proces však zároveň rieši v celej obci nielen zmapovanie existujúceho stavu, ale aj konzultácie či zapracovanie požiadaviek obyvateľov a príslušného dopravného inšpektorátu policajného zboru.

Zvýšenie bezpečnosti

Okrem toho ide aj o kategorizáciu miestnych komunikácií, ich zvislé a vodorovné značenie do jednotlivých tried, a to aj v zmysle vyhlášky a technických noriem. Zároveň sa v súradnicovom systéme a digitálnom dátovom formáte zisťujú a následne aplikujú technické parametre a funkčné triedy miestnych komunikácií formou grafického a tabelárneho spracovania. Vo finále sa vytvorí pasport a komplexná sumarizácia zvislého dopravného značenia a vodorovného dopravného značenia, ako sú priechody pre chodcov, vodiace a súvislé čiary, zastávky autobusu atď. Rovnako sa sumarizujú dopravné zariadenia, ako sú spomaľovacie prahy, bariérové stĺpiky, závory či zrkadlá. Výhodou takýchto pasportov, ktoré musí mať každá obec, je, že údaje z nich možno využívať ako podkladové dáta pri verejnom obstarávaní, či už pri rekonštrukciách alebo údržbe miestnych komunikácií. Cieľom je však najmä zvýšenie bezpečnosti a plynulosti premávky v intraviláne obce pri rešpektovaní súčasných priestorových podmienok.

Zvyk je železná košeľa

A áno, na niektoré novinky si naozaj treba zvykať. Určite k nim patria nové zrkadlá na niektorých neprehľadných výjazdoch z ulíc. Osviežením je prejazd školskou ulicou, kde dopravné značky upravili obojstranné parkovanie áut v smere z Cambelovej ulice. Ale staré známe slovenské príslovie: „Zvyk je železná košeľa“, veľmi dobre vystihuje aj nové priechody pre chodcov. Nový priechod pre deti idúce do školy nie je výnimkou. Svedčia o tom aj fotografie, ktoré do redakcie doručili všímaví obyvatelia, ktorí vraj iba nechápavo krútia hlavami a prosia o ústretovosť voči deťom idúcim do školy. Vyriešenie parkovania áut je totiž v Slovenskej Ľupči dosiaľ nesplneným snom nielen nás, obyvateľov a samotných používateľov komunikácií, ale aj kompetentných.

(ela)
Foto (os)

Po lipovej aleji je tu aj čerešňová

Keď sa obyvatelia rozhodnú zanechať čosi svojim nasledovníkom

Milé deti, romantici a milovníci zvierat, v týchto dňoch sú to už dva roky, odkedy sme si spoločne vysadili Ľupčiansku lipovú aleju. Už vtedy som mala predstavu o výsadbe čerešňovej aleje. Avšak najskôr sme sa s manželom chceli poriadne postarať o lipovú aleju, kde sa stromčekom celkom dobre darí. Zimu nezvládlo 5 zo 47 stromčekov, ktoré budú na jeseň nahradené vysadením nových.S príchodom tohtoročnej jari nastal čas na výsadbu čerešňových stromčekov, pričom sme svoj plán držali v úplnej tajnosti. Miesto, ktoré sme čerešniam vybrali, je protipovodňová hrádza, ktorú korene stromov ešte viac spevnia. Nachádza sa nad lúkou pod železničnou traťou oproti koncu Záhradnej ulice. Vysadili sme tu podľa odporúčania 15 stromčekov šiestich druhov čerešní. Lavičky v aleji sme vyrobili už v januári s našimi športovými priateľmi, ktorí tiež ani netušili, kam ich plánujeme zasadiť. Aleju už zdobia aj krásne kŕmidlá pre vtáčiky, ktoré vyrobili a darovali obyvatelia Moštenice. A teraz to podstatné: čerešňová aleja je venovaná všetkým deťom, romantikom a milovníkom zvierat. Stromčeky vyrastú rýchlo a deti si čoskoro budú môcť zasýtiť bruškú sladkým ovocím a šplhať sa po stromoch ako kedysi my. Romantici si môžu vychutnávať krásny výhľad na hrad a okolie, pobozkať sa 1. mája pod rozkvitnutými čerešňami a relaxovať. Milovníkom zvierat je aleja venovaná preto, lebo kto má rád zvieratá, má rád aj ľudí, a na tomto mieste vzniklo veľa psích kamarátstiev. Čerešňovú aleju sme predstavili obyvateľom obce dňa 1. mája, v najkrajší deň roka, aký sme si len mohli priať. Čerešne síce ešte neboli rozkvitnuté, ale zato sa deti mohli vyšantiť na Bublinkove. Pomocou bublifukov vyfukovali veľké bubliny, čím si trénovali dýchanie. Presnú mušku si mohli vyskúšať streľbou z luku. Za odmenu dostali sladké lízanky a pochutnať si mohli aj na drobných čerešňových koláčikoch. Dospelí si vyskúšali trošku náročnejšie dýchacie cvičenia a cviky na regeneráciu svalov krčnej chrbtice. Prítomných zabavil aj krátky program detí zo ZUŠ Slovenská Ľupča. Bolo krásne, a my sa už teraz tešíme na jesenné Bublinkovo s púšťaním šarkanov. V čerešňovej aleji vám prajeme krásne chvíle a oddych. Na záver chcem za všetkých obyvateľov obce a návštevníkov lipovej aleje poďakovať zatiaľ stále neznámemu výrobcovi a darcovi prekrásnej lavičky. Je vyrobená v čisto prírodnom štýle, presne takú som si tam predstavovala. Ďakujeme ☺

Danka Salajová, foto autor

Čo bude ďalej s Kláštoriskom?

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Stojí osamotený nad údolím Hrona medzi Banskou Bystricou a Breznom už 750 rokov. Jeden z najzachovalejších a typologicky najzaujímavejších slovenských hradov – hrad Ľupča. Vďaka aktivitám Železiarní Podbrezová, a. s. už niekoľko rokov hrad prináša do regiónu desaťtisíce turistov. Je to reálne najsilnejší subjekt v Slovenskej Ľupči a širšom okolí, ktorý sa aktívne podieľa na rozvoji cestovného ruchu. Na druhej strane, pri vjazde do obce v smere od Banskej Bystrice sa v tichosti krčí opustený archeologický park – Kláštorisko, verejnosti málo známy, ale skrývajúci veľký potenciál.

Kláštorisko a jeho súčasný stav (Autor: agi)

Stredoveký kláštor františkánov bol v dávnych dobách duchovným, kultúrnym, ale aj komunikačným centrom Ľupče a jej okolia. Podľa výsledkov doterajších výskumov išlo o rozsiahly komplex kláštorných budov, ktorých najstaršia časť sa datuje do prvej polovice 13. storočia. História tohto objektu nie je dodnes komplexne spracovaná, a dokonca aj zánik kláštora historici datujú rozdielne.

Využime historické danosti

Hrad a kláštor boli centrami, popri ktorých sa formovala neskoršia zástavba obce, ktorá aj v súčasnosti má pôdorys predĺženého obdĺžnika. Táto prirodzená symbióza môže byť naplno obnovená po plánovanej rekonštrukcii námestia. Jedinečný hrad, originálne revitalizované zóny námestia a oživenie Kláštoriska by mohli priniesť na tejto trase nielen ekonomický profit, ale posunuli by obec a jej obyvateľov k novým métam a možnostiam zdravého rozvoja. Obidve národné kultúrne pamiatky sú situované na pohronskej ceste, kadiaľ v minulosti prechádzala obchodná cesta Via magna, smerujúca na sever k Baltu. Cesta I/66 je významným komunikačným ťahom aj v súčasnosti a jej potenciál stále rastie. Veľká časť návštevníkov, ktorá prichádza na hrad, ho nevyhľadáva cielene, ale rozhodne sa ho navštíviť vďaka jeho neprehliadnuteľnej majestátnej siluete a dobrej prístupnosti z tejto komunikačnej trasy. Žiaľ, z dôvodu, že hrad a kláštor nie sú prepojené a sú od seba dosť vzdialené, len veľmi malá časť návštevníkov hradu ostáva v obci, aby spoznala aj ďalšie historické, kultúrne a prírodné unikáty alebo miestne remeselné tradície, ako aj možnosti občerstvenia a športového vyžitia, ktoré sú pre nás miestnych samozrejmé.

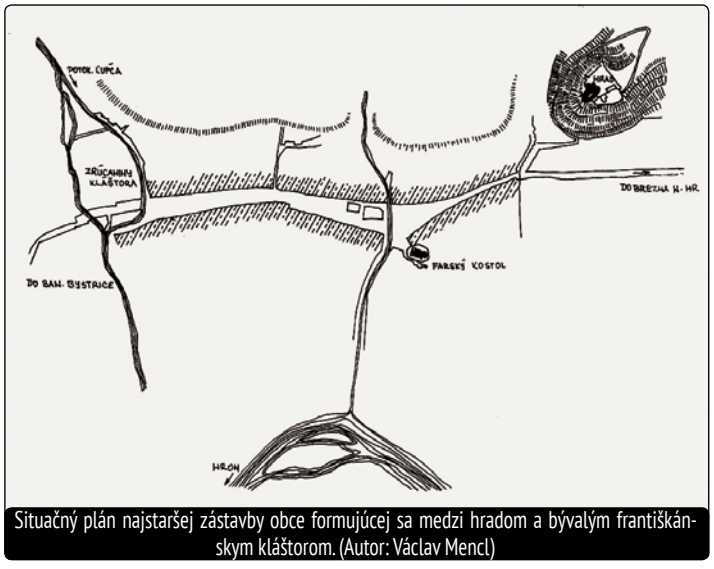
Hľadajme spoločne najvhodnejšiu cestu

Nie náhodou sa tejto téme začali venovať viacerí z nás a súvislosti sú analogické s tými historickými. V stredoveku tamojší františkáni obývajúci kláštor zabezpečovali duchovné potreby kráľa a jeho sprievodu počas pobytov v Ľupči. Slúžili pri tom aj miestnym obyvateľom. Obnovme znova tradíciu, keď kláštor plnil úlohu charitatívno-sociálno-liečebného charakteru, označovanú ako „domus hospitalis“, t. j. špitál. Takto označené stavby boli azylom pocestných pútnikov alebo kupcov, ktorí v nich nachádzali ochranu a pohostinnosť. Je zrejmé, že pozostatky františkánskeho kláštora sú neoddeliteľnou súčasťou našej histórie. Tvoria identitu Slovenskej Ľupče ako bývalého kráľovského mestečka. Stav tohto archeologického areálu je však aj odrazom vzťahu nás, Ľupčanov, k našim dejinám. Sme stotožnení s jeho postupnou degradáciou? Kam by sa mala uberať jeho obnova? Aké bude jeho ďalšie využitie? Mnoho otázok, a ešte viacej možných odpovedí.

„Open air museum“ - múzeum v prírode?

Za 20 rokov sa podarilo na hrade Ľupča urobiť niečo, čo nemá na Slovensku obdobu. Pred svojím zrakom máme ukrytý ďalší podobný klenot. Vo svete sa takéto miesta označujú anglickým názvom „open air museum“, čiže akési múzeum v prírode. Okrem spoznávania histórie táto archeologická lokalita vytvára priestor na vzdelávacie a výchovné aktivity miestnych spolkov a nadšencov rôznych špecifických záľub a koníčkov (včelárstvo, bylinkárstvo, pivovarníctvo atď.); môže byť miestom originálnych prezentácií umeleckej a výtvarnej tvorby. Toto miesto môže okrem iného pomôcť nahradiť chýbajúci amifiteáter, keďže by tu bolo možné organizovať rôzne kultúrno-spoločenské vystúpenia komorného charakteru, a mohlo by slúžiť najmä ako oáza pokoja, ktorá je pre tento areál charakteristická. Vítam kroky pána starostu a poslancov obecného zastupiteľstva, ktorým nie je ľahostajný osud tejto jedinečnej lokality. Zároveň som prisľúbil pomoc občianskemu združeniu Ľupčianska iniciatíva za otvorenú spoločnosť v jeho snahe o vytvorenie priestoru na verejný dialóg o možnom využití areálu Kláštoriska a pri príprave súťaže návrhov, ktorá nám umožní vybrať najlepšie z ponúkaných riešení.

Mgr. Vladimír Homola, kastelán hradu Ľupča
Foto Erika Lamperová

Situačný plán najstaršej zástavby obce formujúcej sa medzi hradom a bývalým františkánskym kláštorom. (Autor: Václav Mencl)

Storočnica ľupčianskeho futbalu

SLOVENSKÁ ĽUPČA - Futbal je fenomén, ktorý si razí cestu celým svetom, pričom náš „malý svet" nie je výnimkou. Je to až neuveriteľné, že už celých sto rokov táto hra baví občanov Slovenskej Ľupče jej a okolia. Futbal je nielen športové zápolenie formou „naháňania sa pár hráčov za loptou", ale zároveň je aj dôležitou spoločenskou udalosťou v obci. Veď kde inde sa stretne naraz toľko ľudí, ktorí si vymieňajú názory aj na iné veci ako na sledovaný futbalový zápas? Práve preto má tento najmasovejší šport nezastupiteľnú úlohu v živote našej obce.

Právom môžeme byť hrdí na to, že počas všetkých tých rokov, s výnimkou vojnového obdobia, sa tomuto športu venovali stovky a stovky činovníkov, hráčov, trénerov a dobrovoľníkov, ktorí šírili dobré zvesti o našom futbale a o našej obci. Dôkazom sú aj mnohé úspechy, ktoré ľupčiansky futbal zaznamenal, a mnohí dobrí futbaloví hráči, ktorých klub vychoval.

Husársky kúsok

Prípravu na oslavy storočnice skomplikovala pandémia, ktorá nám nedovolila odohrať kompletné ročníky 2019/2020 a 2020/2021 v oblastnej lige ObFZ. Súťaž bola vždy prerušená v jej jesennej časti a prvý z uvedených ročníkov sa ani nedohral. V ďalšom ročníku sa situácia začala opakovať, ale našťastie sa dohrala celá jesenná časť, a výkonný výbor SSFZ prijal rozhodnutie, že víťaz jesennej časti postupuje do vyššej súťaže. Tu treba podotknúť, že v prvom aj druhom prípade skončilo družstvo Slovenskej Ľupče s výrazným náskokom na 1. mieste. Myslím, že nikto by lepšie nenaplánoval darček všetkým fanúšikom futbalového športu, a vlastne všetkým ľupčanom tak, ako sa to podarilo družstvu dospelých v ročníku 2020/2021, a to postupom do 5. ligy SSFZ. To však zďaleka nebolo všetko, čím nás naše družstvo potešilo. Po premiérovom účinkovaní v súťaži Slovenského pohára, kde sme postúpili do druhého kola, dobre rozbehnutá mašinka pracovala na plné obrátky aj v jesennej časti súťaže 5. ligy, a aj túto s prehľadom vyhrala. Bol to naozaj „husársky kúsok"!

Strata koncentrácie, či kríza?

Každý, kto sa futbalu rozumie, vie, že žiadne družstvo nedokáže trvalo dosahovať len vynikajúce výsledky. Výkyvy vo výkonnosti sú známe aj v profesionálnych družstvách, takže ani v takých súťažiach, v akých sa v pohybujeme my, to nie je nič výnimočné. Skôr by som povedal, že je to pravidlo. Tak sa stalo, že aj naše jarné výsledky nenadväzujú na predošlé výkony. Tu je dôležité čím skôr definovať a zachytiť príčiny tohto stavu a zariadiť nápravu. Ale nie je to žiadna tragédia. V mužstve je veľmi dobrá atmosféra, tréner a hráči si veria, a dôležité je, že majú podporu vedenia klubu. Mnohých fanúšikov zarmútila posledná domáca prehra, ale tu si treba uvedomiť, že doma sme neprehrali od 10.5.2019, keď sme nestačili na Slovan Valaská!

Kvalitné zázemie

Nezastupiteľnú úlohu v činnosti klubu zohráva kvalitné zázemie. Či už je to futbalová plocha, hľadisko pre divákov (tribúna), šatne, hygienické zariadenia, oddychové priestory, priestory na spoločenské posedenie hráčov a členov klubu, alebo technická infraštruktúra a vybavenie. Všetko musí do seba zapadať, inak klub nebude fungovať. Túto časť futbalového života si pripomenieme inokedy. Na tomto mieste však musím vyzdvihnúť úsilie nášho starostu Mgr. Rolanda Lampera a činnosť poslancov OZ, ktorí uvoľnili financie na obnovu a prebudovanie základných prostriedkov obce. A tak spolu so získanými grantovými financiami sa podarilo vybudovať nové opláštenie mládežníckych šatní, vymeniť okná a vstupné dvere na budove OFK, prebudovať elektroinštaláciu a spolu so slnečnými kolektormi sprevádzkovať úsporný kotol na ohrev teplej vody, dať nový vzhľad diváckej tribúne a dobudovať zavlažovací systém.

Budúcnosť?

Všetci veríme, že ak sa nestane niečo nepredvídané vo forme „vis maior", futbal sa bude v Slovenskej Ľupči hrať ešte najmenej ďalších sto rokov. Ale my si musíme stanoviť ciele a úlohy krátkodobejšieho charakteru. A na to, aby sme ich naplnili, treba mať hlavne dobré zdravie. Preto športujeme, šport podporujeme a k športu vedieme aj našu mládež. Myslím, že toto by mal byť základný princíp práce každého športového klubu.

Ľuboš Bakaljar
Foto autor

Mesiac máj fandí volejbalistom

SLOVENSKÁ ĽUPČA – Polovica mája sa v Slovenskej Ľupči niesla v znamení juniorského volejbalu. V krytej hale ZŠ Sama Cambela zvádzalo boje o titul Majstra Slovenska osem najlepších juniorských družstiev.

Juniori ŠVK Tatran Banská Bystrica – Slovenská Ľupča

Na Majstrovstvách Slovenska juniorov v sezóne 2021/2022 hrajú o body medzi sebou chlapci do 20 rokov. Medzi osem najlepších tímov sa prebojoval aj tím Školského volejbalového klubu (ŠVK) Tatran Banská Bystrica – Slovenská Ľupča, ktorý bol zároveň organizátorom turnaja. Časť turnaja prebiehala v Slovenskej Ľupči a časť v Banskej Bystrici, v telocvični ZŠ Pieninská. ŠVK Tatran Banská Bystrica organizoval turnaj pod záštitou Slovenskej volejbalovej federácie (SVF) a Oblastného výboru Stred SVF. Zlatú priečku obsadili chlapci zo Slávie Svidník. Druhý skončil tím VKP Bratislava a treťou bronzovou medailou urobil radosť domácim fanúšikom tím juniorov (ŠVK) Tatran Banská Bystrica – Slovenská Ľupča.

Učí deti usilovnosti

Klub pôsobí v Banskej Bystrici už viac ako dve dekády a vychováva deti a mládež vo veku 9 až 20 rokov. Chlapčenská zložka pôsobí v klube už takmer desať rokov. Chlapci dosahujú pravidelne úspechy nielen v slovenských súťažiach, ale niekoľko z nich tvorí aj reprezentačnú základňu Slovenska v mládežníckych kategóriách U18 a U20. Aby mohli aj naďalej pokračovať vo svojej športovej kariére, klub plánuje pokračovať v kategórii mužov. Dievčatá žnú úspechy najmä v kategórii starších žiačok. Volejbal učí deti usilovnosti a disciplíne; trénuje nielen ich telo, ale aj myseľ. O úspechu na ihrisku rozhoduje mentálne nastavenie, tímová spolupráca a komunikácia. Každý zo zápasov sľubuje naozaj nezabudnuteľnú atmosféru.

Andrea Sýkorová, Petra Horváthová

ĽUPČIANSKE ZVESTI, občasník pre občiansku komunikáciu • **Vydáva:** Obec Slovenská Ľupča. EV 3587/09 • **IČO vydavateľa:** 00313823 • **Sídlo vydavateľa a adresa redakcie:** Obecný úrad Slovenská Ľupča, Nám. SNP 13, 976 13 Slovenská Ľupča • **tel:** 048/472 32 16, 048/472 32 23 • **e-mail:** zvesti@slovenskalupca.sk, **www.slovenskalupca.sk** • **Číslo 1/2022 pripravila:** Erika Lamperová, predsedkyňa Komisie kultúry, podnikania a cestovného ruchu v spolupráci s členmi komisie. Ďakujeme spolupracujúcim autorom za ústretovosť a poskytnuté materiály • **Korekcie textov:** Ing Ivan Uhrin, TATRAPLAN s.r.o.• **Dodanie materiálov pre tlač:** SK COSMOPOLIT, s.r.o • **Grafika a tlač:** DALI-BB, s.r.o. • **NEPREDAJNÉ** • Niektoré texty sú bez redakčnej úpravy • REDAKCIA SI VYHRADZUJE PRÁVO KRÁTENIA A ÚPRAVY RUKOPISOV • **Zadané do tlače:** 18. 5. 2022 • Vydavateľ nezodpovedá za obsah a pravdivosť reklamných a inzertných oznamov.